

danks de eerbewijzen is hij een rustig werkman gebleven, altijd pogend de hem opgelegde taak naar vermogen te volvoeren.

Toch gaat hij later naar Padua om daar te werken en hij keert eerst na tien jaar terug.

Van het werk uit zijn laatste levensjaren kunnen we te Florence het best een denkbeeld krijgen door de Magdalena in het Battistero.

Er zijn in den ouden man twee eigenschappen naar voren gekomen. Ten eerste een zenuwachtige haast, als wil hij voor den onontkoombaren dood hem verrast, nog alles zeggen in het marmer of het brons, wat hem vervult, en ten tweede een Christelijk-religieus gevoelen, iets wat tot nu in zijn kunst ternauwernood is waar te nemen geweest. Zuiver religieus is geen van zijn werken geweest, tot in het laatst van zijn leven.

De Heilige Magdalena, na al het lijden en na haar groot schuldbesef, haar berouw en boetedoening, heeft nog slechts één verlangen: te bidden om verlossing en genade met sidderend gevouwen handen. Zij is een oude vrouw in lompen, deerniswaardig om aan te zien, maar uit haar gelaat met de diepe oogen straalt de gloed eener vurige geloofsovertuiging.

Minder goed geslaagd is het beeld van Judith gereed om Holofernes met het zwaard te dooden. Het staat thans voor het Palazzo Vecchio en we moeten bedenken dat het ter versiering van een fontein in den hof van Cosimo's paleis bedoeld was. Op het voetstuk dartzelt een wilde dans van Amoretti. Zoo zoekt Donatello in zijn laatste levensjaren de grootste tegenstellingen naast elkander tot uitdrukking te brengen, naast het meest dramatische gegeven de uitbundigste levensvreugde.

Nog sterker is dat in reliefs op den kansel in San Lorenzo, door hem waarschijnlijk wel ontworpen doch door leerlingen uitgevoerd.

Daar zien we aangrijpend weergegeven de kruisafneming. Maria in stomme smart starend op het lijk van haar dooden Zoon, terwijl de andere vrouwen luid op-schreien. Doch boven deze geweldige tragedie, waarin de smart en de ontzetting op zoo verschillende wijze is weergegeven, dartzelen weer de putti, verschijnen centauren. Een Heidensche wereld leeft er vlak naast de Christelijke.

Dit is Donatello eenige jaren voor hij sterft in 1466, niet lang na Cosimo. De laatste jaren was hij verlamd geweest door een beroerte.

Zijn stoffelijk overschot begeleidden kunstenaars uit alle ambachten van Florence en duizenden uit het volk. Hij werd begraven in dezelfde kerk als zijn heer, die hem een zoo warme vriendschap had toegedragen.

Hoe geheel anders was de verhouding van Michel-Angelo tot zijn lastgevers. Hij toch lag met hen veelal overhoop. De eene meester volgde na den anderen en meestal was hij daardoor overkropt met werk. Hierdoor liet hij veel onaf liggen, raakte daardoor echter weer in onmin met hen